

מא.

249

פרוטוקול מס' 22/ג
מישיבת ועדת הכספים
מיום ג' י"ז בכסלו תשי"ח - 10.12.1957
בשעה 8.30

חברי הועדה:

המרתפו:

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- א. כהיר
- ט. דוין
- א. הרצפלד
- מ. חזני
- א. כהן
- נ. לוין
- ז. סוזאייב
- י. ספיר
- ח. קרגמן
- ח. רובין
- י. רוזנברג

מוזמנים:

ד"ר מוזס - מבקר המדינה
מר מאירי - המנהל הכללי של משרד מבקר המדינה
ד"ר גרינוולד - מטעם משרד מבקר המדינה

סדר-היום:

המסך הדיון בהצעות לחיקון חוק מבקר המדינה.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.
נמשיך בדיון בהצעות לחיקון חוק מבקר המדינה.
סעיף 9(א). בישיבה הקודמת בקטנו את מר מאירי לבדוק את המצב ביחס לרואי תכונות באגודות.

מר מאירי:

שרר הצלחתו לבדוק את הדבר. אעשה זאת הטוב.

היו"ר י. גורי:
אני ככלעצמי רואה חיוב בזה לנקבע בחוק, כי צורך בהיעצות עם מבקר המדינה לפני שממניו את רואה החשבונות באכפה הכללית של האגוד. מנקודת מבטי אין זה צריך להפחית במאומה מהפרסטיג' של רואה החשבונות, על אנו רואים את החברות הממלכיות כעצב מעצמה ובכך מבנה על מערכת המוכרות הממלכתיות. אבל כמקובל אצלנו, לא מן הנמנע להדבר יעורר התנגדות. לכן ניטיב לענות את נבחן את המצב מבחינה זו על ידי כגנו של מבקר המדינה, ולאחר מכן נקבע עמדה סופית.

בשאר הנקודות שהתעוררו בסעיף זה טיימנו את הדיון.

אנו עוברים לסעיף 10 - "דרכי הטיפול בתוצאות הבקרה". (קורא את הסעיף).

בסעיף 10(2) התעכנו על שתי נקודות. אני עוררתי את השאלה: האם אין למחוק את הפסקה " הועדה או על פי הצעת ועדה על ידי הכנסה". ביחס לפסקה "וכן להביא את העניין לפני הועדה", המבקר מצא צורך להודיע, ירק ענייני הכלוליה בסעיף (ב) יוכאו לפני הועדה, ואם לא כן יצטרך המבקר להעמיס על הועדה המון פרטים שאינם חשובים, וההגיון מחייב צריך להעסיק את הועדה רק בעניינים חשובים וחמורים, לפי הנוכח נבא לידי במוי בסעיף (ב). הנימוק הזה נראה לי הגיוני מאד, ולכן אני חושב שפסקה זו מיותר.

א. כהן:
נאמר: "ועדת חקירה כזאת יכולה להתמנות על ידי הועדה" אני שואל: מה טמכותה של הועדה למנות ועדת חקירה, ומהי טמכותה של ועדת החקירה?

היו"ר י. גורי:
טמכויות ועדת החקירה קבועות בחוק. אשר לטמכותה של הועדה למנות ועדת חקירה, אם הכנסת מעניקה לה טמכות כזאת, יש לה טמכות.

ח. רובין:
בועדת המשנה הצעתי להוסיף, כי לועדת החקירה יהיו כל הטמכויות שאפשר להעניק לועדת חקירה על פי סעיף 5(א)(ב) לפקודת ועדות החקירה. כן הסתייגתי מהנוסח "העלתה הבקורת לקויים שלא הוטברו ופגיעות הנראים ראויים לדיון הועדה".

היו"ר י. גורי:
כאן צריך לומר "לקויים שלא הוטברו ופגיעות הנראים למבקר ראויים לדיון".

ח. רובין:
אני הצעתי לקבוע את המועד לתיקון הלקויים.

ד"ר מוזס:
נכון שבנוסח המקורי של החוק נקבע, שכאשר המבקר קובע את הליקוי עליו לקבוע מועד לתיקונו. אני מבין שהמחוקק בשנת 1949 - כאשר לא היה ברור מה יהיה היקף העבודה - רצה לקבוע את הכיוון של הטכניקה. אבל אנו צריכים לדעת שהמדובר הוא על טכניקה של בקורת, ובעקרון אין זה נכון שהחוק יקבע את הטכניקה. אין זה חפקידו של החוק. ואם במקרים אחרים החוק צריך לקבוע את הטכניקה, הוא נותן את הטמכות לשר לקבוע את הטכניקה בתקנות.

באופן קונקרטי אני אריך לומר, שסעיף זה לא הוכיח את יעילותו. אם משרדי קובע ליקוי, צריך לחשוב כמה זמן אני צריך לתת לגוף המבוקר כדי לתקן את הליקוי. נשאלת השאלה: מה הוא התיקון, אם התיקון הוא הוצאת הוראה לתקן, או התיקון הוא ביצוע שיטה חדשה. אם יהיה סעיף כזה, אני אהיה חייב להכניס לתכנית העבודה של המשרד את החפקיד

לבדוק אחרי גמר החקופה אם הליקוי חוקן או לא. חסר לי כוח אדם כדי לבצע זאת, ולפי דעתי אין ערך לסעיף כזה.

ח. רובין: ע"כ כל הכבוד למבקר המדינה, אינני יכול שלא להעיר, כי הרגע שסעיף מסוג זה מוצא מהחוק המקורי, יש לזה משמעות מבחינת הפרשנות המשפטית. אם מבקר המדינה תוך כדי עבודתו יחליט שמשרד זה או אחר צריך לחקן את הליקוי שנקבע, יגיד המשרד: אתה יכול לקבוע את הליקוי, אבל את המועד לתיקון הליקוי אינך יכול לקבוע.

היו"ר י. גורי: מצקודת דאותי אני, אם מוציאים את המועד, אין גורעים שום דבר ואין מצמצמים סמכויותיו של המבקר. לפי דעתי זה דבר מובן מאליו. האם צריך להכריז ברבים שהמבקר רשאי לדרוש מהגוף המבוקר הסבר לליקויים ולקבוע מועד התיקון? זה לחם חוקו של המבקר. בעיני המחיקה היא פשוטה מאד, כי הדבר מובן מאליו.

מר קטרון: יתכן שמלכתחילה הדבר היה מיוזם, אבל משכתוב בחוק שלמבקר יש סמכות לקבוע מועד, אם אני מוחק מליח אלה, לפי הכללים המקובלים של פירוש חוקים, חייב בית המשפט לענות על השאלה: מדוע מחקו מליח אלה? החשובה, שהן היו מיוזמות אינה חשובה. אבל אם דעה הועדה כולה, שהמליח הן מיוזמות, צריך למחוק אותן.

בהודמנות זו ברצוני לומר, שלא פעם קרה בוועדה, שהצעתם הוראה ואני טענתי והוכחתי שהיא מיותרת, אך אתם אלצתם אותי והכנסתם אותה. עכשו לפתע פתאום אתם באים ואומרים שהוראה זו היא מיותרת ויש למחוק אותה. אבל עליכם לזכור, כי אם אתם מוחקים זאת, יש לזה משמעות.

י. ספיר: היחס אל מבקר המדינה וכל הפעולות שלו הוא יחס של אמון עיוור, כי אחרת אין טעם למוסד זה. אם הוא יאטרך להוכיח כל פעם כל מעשה שהוא עושה, זה יהיה רע. ההנחה היא שהצבור סומך על המבקר במאה אחוז. ברור שהליקויים אינם יכולים להיות מתוקנים מיד. אבל אם מוציאים את הפסקה המסמיכה את המבקר לקבוע מועד, הרי זה אומר במפורש שלא תהיה סמכות למבקר המדינה לדרוש תיקון הליקוי עד מועד מסוים. אני חושב שזה אחד הדברים החמורים ביותר. לכן אני שולל לחלוטין מחיקת פסקה זו.

י.ש. רוזנברג: אילו היו מסתפקים במחיקת המלים "קביעת מועד" הייתי מביך את ההתנגדות. אבל כאן שונה הנוסח, והוכנסה המלה "דרישותיו", וקביעת מועד יכולה להיות אחת מדרישותיו של מבקר המדינה.

היות ואני חושב שאין להכניס דברים מיותרים לחוק, נראה לי שהנוסח החדש הוא טוב יותר מהנוסח הקודם.

א. כהן: בחוק המקורי הסמכות לקבוע מועד מופיעה בשתי פסקאות. הפעם נראה לי שאם יש צורך בכך, יש צורך בכך רק בפסקה א', כי פסקה זו עוסקת בטיפול בליקויים וביחס שבין המבקר והמבוקר, ואילו פסקה ב' עוסקת ביחסים שבין המבקר וועדת הכספים, וכאן ודאי שאין צורך לקבוע מועד. לכן אינני רואה כל נזק בהסאת המלים קביעת מועד כסמכות ולא כחובה בפסקה א', אבל אני חושב שאין צורך בכך בפסקה ב'.

א. בהיר:
אני חושב שאין למחוק את המלים "קביעת מועד",
ואם המבקר טוען שאין לו כוח אדם מספיק לבצע
זאת, אינני חושב שהמבקר צריך לצמצם את היקף עבודתו, ואם היום אינו
יכול לעשות זאת - לעטא זאק בעתיד, כאשר יוכל.

י. קרגמן:
בסעיף 10(א) אני מציע למחוק את המלים "שלא
הוטברו". האם ליקויים שהוטברו הם פחות חמורים
מליקויים שלא הוטברו. ליקוי הוא ליקוי, וההסבר אינו פוטר את האחראי
לו. לכן אני חושב שהמלים "שלא הוטברו" הן מיותרות ואני מציע למחוק אותן.

היו"ר י. גורי:
במקרה זה מר קרגמן מציע דבר שאף אחד לא יועיל
לטעון נגדו. מלים אלו לא היו בחוק הקודם,
והוא מציע לא להכניסן בנוסח החדש.

מר מאירי:
בסעיף 11(א)(ב) מופיעות המלים "ליקוי שלא הוטברו".

היו"ר י. גורי:
התכן של טעיף 10(2) זהה לחכנו של טעיף 11(א)(ב).
אם נמחק מלים אלו בטעיף זה, נצטרך למחק גם
בסעיף 11(א)(ב). ואז תבוא הטענה: מדוע מחקתם דבר שהיה בנוסח המקורי?

אני נשארתי בדעתי, אבל לא אהרג על הוצאת
המלה "מועד". היא יכולה להשאר, אבל אז צריך לתקן את נוסח הפסקה
ולכתוב: רשאי המבקר לדרוש מהגוף המבקר הסבר למעשה זה ולקבוע דרך
ומועד לתקון הליקוי. במקרה והליקוי לא תוקן, המבקר מביא את הענין
לפני הועדה או שהוא מכניסו לדו"ח השנתי שלו.

י. קרגמן:
בנוסח החדש המוצע כתוב "רשאי המבקר לדרוש הסבר".
דבר זה הוא ברור מאליו, ולדעתי אין צורך להכניסו
בחוק.

היו"ר י. גורי:
אני שמח שחבר אחד הצטרף לדעתי. אילו נתנו למבקר
סמכות לעשות כרצונו בכל מקרה שלא מלאו דרישותיו,
אז הענין מקבל משמעות חמורה, אז הוא צריך לקבוע מועד. אבל למבקר אין
סמכות כזאת. הוא יכול רק להביא זאת לפני הועדה, והועדה דנה בזה.
במצב זה אין צורך במלים אלו. אבל כאשר היועץ המשפטי בכבודו ובעצמו אומר,
שהשופט ישפוט לפי החוק הקודם ויסיק מסקנות.....

מר קטרון:
לא אמרתי זאת. אמרתי שבית המשפט חייב לצאת
מתוך הנחה, שתיקנו את החוק תוך מטרה מטויימת.
לכן למחיקה זו צריך להמצא נימוק מטויימים. משום כך אני מציע שקודם כל
תחליטו אם אתם רוצים לתת סמכות כזאת או לא.

היו"ר י. גורי:
אני רוצה לתת למבקר סמכות כזאת, אבל אינני
רואה צורך לקבוע זאת בחוק, כי זה מובן מאליו.

אשר להצעתו של קרגמן ביחס ל מלים "שלא
הוטברו" הדבר מובן. המבקר קובע שהיתה פגיעה בחוק כאשר הליקוי לא
הוטבר לו. אבל כאשר הליקוי הוטבר, אין זו פגיעה בחוק.

א. כהן:
אני מציע לנסח את הטעיף כדלהלן: "ימסור המבקר
לגוף המבקר מימצאי הב קורת ויקבע דרישותיו
לגבי הדרך, ואם ימצא לנכון גם לגבי המועד, לגבי תיקון הליקוי".

בנוסח זה אני מבין בין החובה לקבוע דרך ובין
הרשות לקבוע מועד.

אשר להצעתו של מר קרגמן למחוק את המלים "ליקויים שלא הוטברו", אני יכול להבין שתיקון שהוטבר אין צורך לדרוש את תיקונו, אבל לא כן לגבי תיקון שלא הוטבר.

י. ש. רוזנברג:
אשר למועד, הנוטח החדש הוא הרבה יותר רחב מהנוטח המקורי, ולכן אני מציע להשאיר את הנוטח החדש כפי שהוצע.

אשר להצעתו של מר קרגמן, אני מתנגד למחיקת המלים "רשאי לדרוש הטבר", כי יכול להיות מקרה שהמבקר ידרוש הטבר, והפקיד לא ירצה לתחו בטענה שהמבקר אינו מוסמך לדרוש זאת. לכן אני מציע להשאיר את המלים "רשאי לדרוש הטבר" בסעיף 10(א) ולהוציא את המלים "שלא הוטברו", כי אני מסכים שליקוי מוטבר פירושו ליקוי שאחראי לו אינו אשם ביצירתו, אבל זאת לא אומרת שלא צריך לדאוג שלא יחזרו תנאים כאלה בהם יוצרו ליקויים.

י. אפרתי:
אני מתנגד להצעה למחוק את המלים "שלא הוטברו", כי אני יודע שמבקר המדינה קובע ליקויים, ואחר כך באים הפקידים לוועדת הכספים ומטבירים את הדבר, והטענה היא: מדוע המבקר לא ביקש הסבריה לליקויים.

כן אני מציע שנקבע מועד לתיקון הליקוי, כי אם לא יקבע מועד על ידי מבקר המדינה, לא יהיה צורך לבקורת.

א. הראפליד:
לדעתי, הנוטח החדש טוב יותר מהנוטח המקורי, כי הוא מוציא ספיקות וקובע דבריה ברורים. הוא אינו אומר המבקר רשאי למסור, אלא המבקר ימסור; אינו אומר המבקר ראשי לדרוש, אלא המבקר ידרוש.

אני מתנגד להוצאת המלים "ליקויים שלא הוטברו",

ד"ר מוזס:
אנו הצענו שהמלים "דרישת הסברים" לא תופיע בסעיף 10, כיוון שבסעיף זה כבר עברנו את השלב של הטבריה וקביעת עובדות, ואנו עוברים לטיפול בתוצאות הבקורת. לכן בסעיף 10 אין מקום לדרישת הסברים.

מדוע בסעיף 10(א) כתוב "ליקויים שלא הוטברו"? יש שנוי סוגיה רבים של הסברים. יש הטבר שהפקיד טעה, או שהמונה לא פיקח עליו. ברור שאין זה ליקוי שהוטבר, אלא זה נשאר ליקוי. ליקוי שהוטבר הוא לדעתנו ליקוי אובייקטיבי. לכן חשבנו שבסעיף 10(א) צריך להוציא את הליקויים האובייקטיבים שהמבקר חייב למסור לגוף המבוקר ובמיוחד לשר.

לעומת זאת בסעיף 11(ב) קנה המידה הוא אחר. ההצעה היא לפרט ליקויים הנראים ראויים להכלל בדו"ח. יתכן שגם ליקויים אובייקטיביים ראויים להכלל בדו"ח. ולכן לא רצינו להגיד, שאת הליקויים האובייקטיביים אין לפרט. זה היה ההגיון עליו התבססה ההצעה בנוגע למלים "שלא הוטברו".

אשר לשאלת המועד, אני חשבתי לנכון להביא לידיעת חברי הוועדה מהי הפרקטיקה, ורציתי להראות שאיננו משתמשים באפשרות לקבוע מועד לתיקון. את המשפטנים חושבים שמבחינה חוקית רצוי להשאיר את המועד, יש לשקול מה טוב יותר: הסכנה שאולי בית המשפט יגיד, שמבקר המדינה אינו רשאי לקבוע מועד - דבר שאיננו חושש מפניו, כי אינני קובע מועד - או שנוטח החוק קובע מצב דבריה שאיננו הולמ את המציאות.

דעתי היא, שאיכות עבודת הבקורת אינה תלויה בקביעת מועד, מי שקרה את הדו"חות שלי יודע, שבכל המקרים קבענו את הדרך לתיקון, ציינו שגוף זה תיקן, וגף אחר לא תיקן. איכות הבקורת אינה תלויה בקביעת תקופה לתיקון הליקוי. בפרינציפ אין לקבוע תקופה, כי הגוף המבוקר חייב לגשת מיד לתיקון הליקוי. והנימוק של מחסור בכוח אדם, אינו הנימוק הקובע.

אינני מתנגד לכך שיהיה כתוב בחוק, שמבקר המדינה יהיה רשאי לקבוע מועד, אבל פירוש הדבר שנכתוב דבר שכבר עכשו ברור שהוא אינו מציאותי.

היו"ר י. גורי:
אני רוצה להעיר תשומת לב חברי הועדה, שמחיקת המלה "רשאי" נעשתה גם בסעיף 10(ד) שמויע עכשו במספור 10(ג). אם לא תמחק המלה "רשאי" בסעיף 10(א) אני מתנגד להשארת המלה "רשאי" בסעיף 10(ג), כי לא מחקבל על הדעת שבמקרה והעלתה הבקורת שגוף מבוקר נהג בצורה המעלה חשש למעשה פלילי, יהיה כתוב שהמבקר רשאי להביא את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלת ישראל, ולא - יביא המבקר את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלת ישראל.

ועתה אני חוזר לטעיפיים 10(א)(ב). אם יוכח לי שאם לא יהיה כתוב בשום מקום "רשאי" המבקר לדרוש "מעמידים בטפק את סמכותו של המבקר לדרוש כל מיני מטמכים והטברים, כלומר - ניטל הבסיס מעבודתו - אהיה נאלץ להכניס את המלה "רשאי". אבל אז יהיה צורך בסעיף מיוחד באו חוענק למבקר הטמכות לדרוש כל מה שהוא מוצא לנכון לדרוש למען הבקורת.

לעומת זאת יש יתרון - כפי שאמר מר הרצפלד - אם במקום הנוסחאות שאינן לא קרירא ולא חמימא אומרים במפורש: "המבקר ימציא, המבקר יביא, המבקר ידרוש. וצריך לשקול את היתרון הזה מול הספיקוח, שלפי דעתי אין להם מקום.

אשר למועד, אמר המבקר שקביעת המועד אינה עומדת במבחן המציאות. אם המבקר מודיע, שהדבר הכי מסוכן בחוק הוא קביעת דגרים פיקטיביים שאין מקיימים אותם, אין צורך לעשות זאת.

אשר למלים "שלא הוטברו" אני מצטרף לדעתו של מבקר המדינה שאין למחוק אותן, כי אמנם ליקוי שהוטבר אינו פוגע בחוק, אבל יש גם ליקויים שלא הוטברו ואינם מהווים פגיעה בחוק.

י.ש. רוזנברג:
אינני מתנגד למחיקת המלה "רשאי", אבל אם אתה מכניס את המלה "מועד", אתה חייב לכתוב גם "רשאי".

היו"ר י. גורי:
אני בעד מחיקת המלה "מועד". האם גם אתה תומך במחיקת מלה זו?

כן.

י.ש. רוזנברג:

א. הרצפלד:
בסעיף 10(א) אני מציע לכתוב: "בעקרונות החטכון, היעילות, וטהר המידות."

י.ש. רוזנברג:
אני מציע להקדים את המלים "טהר המידות".

היו"ר י. גורי:
אני מקבל זאת.

אנו עוברים לסעיף 11 - "דוחו"ת של משרדי הממשלה ומוסדות המדינה."

היו"ר י. גורי:

בחוק המקורי היו 3 תאריכים להגשת דו"ח מבקר המדינה: האחד - הגשת הדו"ח לשר האוצר - 31 בדצמבר; השני - הנחת הדו"ח על שולחן הכנסת, 15 בפברואר; והשלישי - הגשת ההצעות והתיכונים של ועדת הכספים למליאת הכנסת - 30 ביוני.

בנוסף החדש מוצע להזיז כל תאריך ב-6 שבועות. התאריך הראשון הוזז מ-31 בדצמבר ל-15 בפברואר; התאריך השני הוזז מ-15 בפברואר ל-31 במרץ, והתאריך השלישי הוזז מ-30 ביוני עד לא יאחר מ-15 באוגוסט. החועלת שבהזזת התאריכים הוטברה בישיבות הקודמות.

י.ש. רוזנברג:

אני מציע להכניס בטעיף 11 את טעיף (1) מהנוסח המקורי, בו נאמר שהמבקר יפרט כל ליקוי, ולא רק ליקויים שלא הוטברו.

מ. חזני:

אני תומך בדעתו של מר רוזנברג, שבכל מקרה צריך לפרט את הליקויים. מכאן אני לומד קל וחמר לגבי ליקויים חוזרים ונשנים. ליקויים חוזרים ונשנים, על אחת כמה וכמה שהמבקר צריך לפרט.

לגופו של ענין, לא פעם דברנו על ליקויים חוזרים ונשנים, אך אין לזה כל בטוי בחוק, כי טרח נמצאה הדרך לכך. בכל זאת קיימת השאלה: מה גורלם של ליקויים חוזרים ונשנים שאינם באים על תיקונם. כאשר אנו מחקנים את החוק, אנו צריכים לחשוב גם על פתרון שאלה זו.

א. בהיר:

בויכוח על הדו"ח האחרון של מבקר המדינה העליתי הצעה, שבמקרה של ליקוי חוזר ונשנה, שאחראי להם עובד מדינה ולא השר, חנתן סמכות למבקר המדינה להעיר חשומת לבו של השר ולבקשו להטיל סנקציות על האחראי לליקוי.

ח. רובין:

ברצוני להעיר שתי הערות. הערה אחת טכנונית. אני חושב שהמלה "ראוי" אינה מתאימה למליח הבאות בעקבותיה "ליקויים ופגיעות". אני חושב שיש למצוא מלה מתאימה יותר. נוסח הערה שניה ביחס לתכנן. אני מעדיף את/הסעיף בחוק המקורי, בו נאמר שהמבקר יפרט כל ליקוי.

היו"ר י. גורי:

שימו לב לנוסח הקודם שאתם כל כך דבקם בו: "יפרט כל ליקוי שלא הוטבר". נוסח זה אינו מבטיח ששיקול הודעת של המבקר יהיה בדיקו כמו שיקול דעתם של רובין או גורי. יכול להיות שאילו ליקוי מטויים היה מופיע בפני גורי או רובין, הם היו אומרים: הענין לא הוטבר, צריך להכניסו לדו"ח, ואילו המבקר היה אומר: הענין הוטבר ולא צריך להכניסו לדו"ח. לעומת זאת בנוסח החדש אנו אומרים שלא יכניס בדו"ח כל ליקוי, אלא רק ליקויים חשובים ועקרוניים.

(אחרי כן רשמה אמ)

א. בהיר:
אני מציע להוציא את ענין הפגיעות בחוק ולהעמידו כסעיף בפני עצמו כפי שעשינו לגבי טוהר הסידות. לגבי הדבר הראשון מסכים אני שייטאר "הנראים ראויים להיכלל בדו"ח" לא כן לגבי פגיעות בחוק.

מבקר המדינה ז. טוזם: בשנת 1949 בודאי לא העלה המחוקק על דעתו כי המדובר בחומר כה רב. על כן באה הצעה זו האוסרת, שאין לחייב את מבקר המדינה לפרט כל פרט פרט, כמו: הכרזת בטשרד זה או אחר לא היתה נכונה. ליקויים כאלה אנו מסכמים באטרנו: נקבעו מי-סדרים טכניים.

אשר לפגיעות בחוק. אין המדובר בפגיעות רציניות. יכולות להיות פגיעות פורטאליות, לא-חשבות במיוחד. אנו מייחסים חשיבות רבה לפגיעות בחוק. כל פגיעה רצינית ראוייה להיכלל בדין וחשבון. לא הייתי מתנגד שהדבר יופיע כסעיף נפרד.

הצעתו של חבר הכנסת בהיר, כפי שאני מבין, היא חשובה. הצעתו אוסרת, שמבקר המדינה יקבע את האחריות האישית בדברים שצוייננו בדו"ח. ראשית, כבר לקחתי לעצמי לא פעם זכות כזאת, אולם אין זה מתפקידו של המבקר לקבוע את האחריות האישית של פקיד זה או אחר. לא מתפקידו לקבוע ולהטיל אשם על האחראי. אי אפשר שמבקר המדינה ייכנס לבירור האשמות אלה.

א. בהיר:
הצעתי אוסרת: במקרה של ליקויים חוזרים ונשנים יסב מבקר המדינה את השר לאחריות האישית.

מבקר המדינה ז. טוזם: איני חושב שנוסחה נוקשה בענין זה מטייעת. יש לי הזכות, העתים אני משתמש בה.

היו"ר י. גורי:
אני רוצה להעיר מספר הערות: אני מבין שאין התנגדות להזאת התאריכים. אנו מזיזים את הענין לשישה שבועות. זאת חובה עלינו לעשות אם אין אנו רוצים להגיע לכך, שהסיכוסים וההצעות של וועדת הכספים יונחו על יולחן הכנסת זמן רב אחרי שהונח על יולחן הכנסת דו"ח המבקר. בענין הזאת התאריכים אין איפוא כל ויכוח.

כן הבינתי שאין מצד המבקר התנגדות לכך, שיפורש במיוחד ענין הפגיעות בחוק, אם כי גם אני חושב שלא כל פגיעה בחוק צריכה להיכלל בדו"ח. על כל פנים החלטנו שנפרט במיוחד את ענין הפגיעות בחוק.

אשר להצעתו של ח"כ בהיר. גם אני איני רוצה להטיל על מבקר המדינה חובה בענין זה. הטלנו עליו חובה מטווימת בסעיף 10(ג) ובוזה דיינו. כן אין אנו רוצים לפטור את וועדת הכספים מלפעול בענין זה, ואם נוטיל את החובה על מבקר המדינה - נפטור את וועדת הכספים מלפעול. תפקידו של המבקר לבקר ולטפל בעניני בקרת. עליו להתריע ולהצביע. המטלה ווועדת הכספים שהיא המקשרת חייבים להוציא את המסקנות הדרושות ולתבוע טנקציות. אין זה מוציא טכלל אפשרות פעולה מצד המבקר בענין זה, אבל יש הבדל רב בין אם המדובר בחובה ובין אם המדובר בזכות.

אני מבין שאפשר לסכם את הסעיף הזה ללא חילוקי דעות.

ס. חזני:
בשולי הויכוח אני מבקש לרשום לפנינו, שבהזדמנות אחרת נדון על דרכי תגובתה של וועדת הכספים על ליקויים חוזרים ונשנים.

היו"ר י. גורי:
סיימנו את הבירור והדיון בסעיף 4, פרט לענין אחר, שאמנם אינו קשור בחוק. לא אחת דובר על כך שהכנסת תשנה את סדרי הדיון שלה, ועל כן המלה "לאישור" עלולה להכשיל. השאלה היא: יהיה דיון כללי מצד אחד ודיון על נושאים מסויימים מצד שני, או שיובררו רק אנושאים שונים מתוך הדו"ח במליאת הכנסת? רק אם יתקיים דיון כולל - יש מקום להכניס את המלה "לאישור". אם לא יהיה דיון כולל - אין לה מקום, כי אז אין מקום לאישור.

היאלה היא: אם אפשר לסכם בנוסח זה - הועדה
סטליצה בפני נשיאות הכנסת לקיים דיון כולל על הסיכומים וההצעות של
ועדת הכספים. כן סטליצה הוועדה להעלות לדיון נושאים סיוחדים הקשורים
ברו"ח המבקר אם הדו"ח הכולל או דוח"ות ביניים.

א. בתיר: איני מציע הצעה פורטאלית, אולם אני רוצה לציין,
כי אני מתנגד לקיום דיון כולל והנני בעד קיום
דיונים על נושאים סיוחדים הקשורים בר"ח,

היו"ר י. גורי: היות ואין הצעה אחרת, אני מבין שהפסקה הנוטרת:
הכנסת תאשר יכולה להישאר.

ס. חזני: אולי צריך לבוא לידי ביטוי מטעמי יותר ענין זה
של הדיון בנושאים סיוחדים. מה שכתוב כאן נוגע
לדיון הכולל. יש להכניס לחוק גם את המהלך החוקי והסדר החוקי של דיון
סיוחד. אם טוסכם בינינו שיערך דיון על נושא סיוחד, לא יהיה לו אפקט
סלא אם לא יובא הדבר לידיעת הכנסת בדרך של סיכום הוועדה. אין תועלת
צבורית בדיון זה אם הוא יישאר בתחומיה הסגורים של ועדת הכספים.

על כן אני מציע: במידה והוועדה תקיים דיון על
נושא סיוחד לפי יוזמת המבקר או לפי יוזמתה היא - היא תדון על כך תוך
זמן מסויים מיום ההחלטה ותביא את סיכומיה והצעותיה לאישור הכנסת.

מבקר הסדינה ז. טוזס: אם יש בכלל מקום לסעיף בענין זה, הרי מקומי
בסעיף 4 הדן בקשר שבין הוועדה לבין מבקר הסדינה.
אין הוא יכול להצטמצם בר"ח השנתי, אלא צריך לחול
אם יש צורך בסעיף כזה, גם על דוח"ות ביניים.

ס. חזני: מבחינת הקשר שבין הוועדה לבין המבקר - הדבר
מכוסה באמת בסעיף 4, אולם בסעיף 11 אנו רוצים
לקבוע את הסדר.

י. ספיר: אם נצמיד את הדבר לסעיף 4, זה עלול שלא לכלול
את הדו"ח השנתי, מאחר ובשבילו יש פרק סיוחד.
לפי דעתי צריך להצמיד את זה דווקא לסעיף 11(4).

היו"ר י. גורי: אם רוב הוועדה טבור שיא לקיים את הנוהג שהיה
עד כה ויחד עם זה להבטיח לוועדה את האפשרות
להעלות גם ענינים סיוחדים אם מתוך הדו"ח הכולל ואם מתוך דוח"ות
ביניים, אין טוב מזה, שיושב-ראש הוועדה בהצאתו מעל במת הכנסת יציג
דגש חזק על דוח"ות ביניים ויוסיף, פי הוועדה יוטרט זכות לעצמה נוסף
על הסיכומים וההצעות לגבי הדו"ח השנתי להביא לכנסת נושאים סיוחדים אם
לפי דוח"ות ביניים או לפי סעיף 4 הכולל. נדמה לי שאפשר להשיג את מטרת
הוועדה בדרך זו בצורה הטובה ביותר.

י. ספיר: אפשר לקבל את הצעת יושב-ראש הוועדה
תוך תיקון, שלאור הנסיון תחליט הוועדה אם
יש להכניס את הפרוצדורה בענין זה בחוק אם לא. לדעתי אפשר ללמוד הרבה
מן הנסיון.

היו"ר י. גורי: אני חושב שאפשר לקבל את ההצעה.
אנו עוברים לעמוד 12 - סעיף (ב).

עלינו לקבוע שהדו"ח על מערכת הבטחון יוגש
לוועדת הכספים יחד עם הגיתו לשר האוצר, מה שאין כן לגבי הדו"ח הכללי.

י. ספיר: סעיף (4) אינו זהה עם סעיף (3). בסעיף (4)
נאמר: הועדה תגיש לכנסת את סיכומיה והצעותיה
לאישור. בניה שהוועדה דנה בסעיף מסויים, אך לא מניחה את סיכומיה על
השולחן. האם היא יכולה שלא להניח את סיכומיה לגבי חלקי הדו"ח שכן הונחו?

יש פה מעין גנבת-דעת. יהיו סיכומים על חלק מהסעיפים, ואילו לגבי חלק אחר יתקבל הרושם שהוועדה גישרה את שאר חלקי הדו"ח, בה בשעה שהגמט היא, שחלק מהסיכומים לא הניחה על שולחן הכנסת.

היו"ר י. גורני: ברור שהכוונה לאותם החלקים שהונחו על השולחן.

מבקר המדינה ז. סוזס: נכונים דבריו של חבר הכנסת ספיר, אף דרושים ייחטן ויש לוועדה הצעה, אלפי טיבה וטהותה אינה עשויה להיסדר לכנסת.

היו"ר י. גורני: השיקול הדומיננטי הוא: "ובשים לב לצורך לסיפור על בטחון המדינה". כל שיקול אחר לא יכול להיות ולא יהיה. זה השיקול הדומיננטי גם לחלקי הדו"ח וגם לגבי הסיכומים וההצעות.

י. ספיר: אני אומר: הסיכומים וההצעות הנוגעים לאותם הפרטים הונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר י. גורני: אפשר לקבל את ההצעה.

אני מציע לקיים דיון מיוחד על הסעיפים 11(ג) ו-11ב.

מבקר המדינה ז. סוזס: סעיף זה דן בתקופת הבין הגשת הדו"ח לשר האוצר לבין הגשת הדו"ח לכנסת. זה היה ההסדר שהוצע בזמנו על ידי היועץ המסייע לראש האוצר על ידי הוועדת הכספים. ההישג מנקודת הראות של הוועדה היה, שהיא תקבל את החומר שהוצא במכתב מיוחד של מבקר המדינה. אם יש פיסקה המסכנת את בטחון המדינה הוא רשאי למחקה.

י. ספיר: יש דו"ח מיוחד על מערכת הבטחון. הדו"ח הזה אינו מופיע בפני הקהל עד שיועדת הכספים אינה עוברת עליו. לגבי מערכת הבטחון מותר למבקר להוציא חלקים מסוייטים לפני שז מגיע לוועדה. איני מבין למה לא תחליט הוועדה על כך.

היו"ר י. גורני: אתה מתעלם מדבר אחד שהוא טכני לחלוטין: אם חובה על המבקר להניח את הדו"ח על שולחן הכנסת כיום 31.3, עליו להתחיל סיד - ב-15.2 - בהדפסתו. ואם בניה שבמשך הזמן הוברר לו שיש להוציא פרט מסויים מן הדו"ח, פרט שהיה בטכניל שהוגש לשר האוצר, אין לו דרך אחרת, אלא שלא להכניסו לדו"ח ולהודיע על הפרט הזה לוועדת הכספים. לגבי מערכת הבטחון אפשר להסתין, כי הסדור בחוברת בת שלושים עמוד. לא כן לגבי הדו"ח הכללי שיש להתחיל בהדפסתו סיד.

מבקר המדינה ז. סוזס: נכון שאפשר לוותר כשהסדור בדו"ח מערכת הבטחון, אולם לא כן לגבי הדו"ח הכללי.

היו"ר י. גורני: כדי להניח את דעת הכל, האם מתקבל על דעתך, מבקר המדינה, שההסדר שחל לגבי מערכת הבטחון, הסדר המחייב את מבקר המדינה לכוון לוועדת הכספים במקרה והוא סוצא לנכון להוציא פיסקה מסויימת מהדו"ח, יחול גם על פיסקה זו או אחרת בדו"ח הכללי? היינו, מבקר המדינה יבוא לוועדת הכספים ויאמר: פיסקה זו יש להוציא מהדו"ח הכללי על אף העובדה שהיא מופיעה בטכניל שהוגש לשר האוצר, והבני מבקס את אישורה של וועדת הכספים על כך. האם הסדר כזה מתקבל על דעתך גם לגבי הדו"ח הכללי?

מבקר המדינה ז. סוזס: כן.

א. הרצפלד: פה נאמר כי השיקול הדומיננטי הוא השיקול של בטחון המדינה. אולם יכולים להיות גם שיקולים אחרים, שיקולים של טובת המדינה ולא של בטחונה.

מ. חזני:

נדמים לי דבריו של חבר הכנסת הרצפלד. יש להרחיב את המושג של בסחון המדינה, ולומר: טובת המדינה, אולם בכך נעסוק כשנגיע לסעיף 11ב'. עכשיו אנו מחזיקים את עצמנו בתחומי בסחון המדינה, וצריך להיאמר במפורש, שגם אם הוציאה הוועדה פיסקה סטוייסת מתוך הדו"ח יש לראות אותה כאילו אושרה על ידי הכנסת. דבר זה נאמר כבר לגבי הדו"ח על מערכת הבסחון, והוא הדין לגבי הדו"ח הכללי. יש בטמכותה של וועדת הכספים להעלים פיסקה הנוגעת לבסחון המדינה, ויש לראות את הפיסקה הזאת כאילו אושרה על ידי הכנסת.

מבקר המדינה מבקש קרדיט בענין הוצאת פיסקות סטוייסות מהדו"ח הכללי שהופיע בטבנסיל שהוגש לשר האוצר. לגבי מערכת הבסחון, גם מבחינה טכנית אין כל צורך בכך. לא כן לגבי הדו"ח הכללי. לפי דעתי יש לתת קרדיט כזה למבקר המדינה, אולם היות והתעוררו חילוקי דעות בשאלה זו - אני מציע לחזור ולדון בבעיה זו.

היו"ר י. גורי:

אני מבין שאין לחברי הוועדה התנגדות לקבל את הצעתו של חבר הכנסת חזני.

אנו עוברים לצווי מכס.

צווי מכס
=====

היו"ר י. גורי:

רשות הדבור למזכיר הועדה, ש. בזק.

מר ש. בזק:

אני מבקש להביא לידיעת הוועדה סיכומיה של וועדת המסנה בראשותו של חבר הכנסת חזני בקשר לצווי מכס. הראשון - צו תעריף המכס והבלו מס' 6. הצו דן בהטלת מכס על מצרכי טזון. עד כה הוטל מכס על מצרכי טזון סטוייסים ובמקביל לכך הטיל משרד המסחר והתעשייה היטלים. צו זה בא לאחד את ההיטלים עם המכס. המכס יעלה, ההיטלים יבוטלו, וכך יהיה מקום לבקרת של הכנסת על המכס.

כן מדובר בצו זה על מצרכי טזון הטובעים שלא בדרך הצנורות הרגילים: על ידי עולים, תיירים ויטאים. עד כה היה ביכולתו של משרד המסחר והתעשייה להטיל את ההיטלים אך על המצרכים שהובאו בצנורות הטקובלים. לא כן לגבי אלה. העולים, התיירים והיטאים שילמו מכס בלבד ולא נשאו בעול ההיטלים, וכשנסכרו מצרכים אלה בשוק - בתהווה פער גדול בין המחיר הרשמי לבין המחיר שנרש על-ידם.

השאלה היחידה שנתעוררה היתה לגבי עולים. לאחר דיון ממושך הודיע ב"כ האוצר לאחר התייעצות עם הסוכנות היהודית, שתינתן לעולים פרמיה במטבע זר - 2.60 הדולאר, כדי לעודדם להביא מטבע זר זה אתם במקום להוציא בחו"ל על מצרכי טזון.

אשר לעולים שמזרח אירופה. הוחלט לקיים בירוד בהשתתפות ב"כ האוצר והסוכנות כדי למצוא דרך חוקית לתת לעולים אלה היתר להביא מצרכי טזון.

דבר שלישי נוגע למכס טגן על ייצור מקומי. יבוא בצל למשל. הבצל המקומי מספיק לצריכה המקומית, אולם משתקר למשל הורגש חוסר רב בבצל, והעולים הביאו אתם כמות גדולה של בצל. רנווחיהם היו עצומים ולא עמדו בשום פרופורציה.

דעה נפרדת לחבר הכנסת לוין - בענין הכנסת. וחבר הכנסת סוזאייב מצטרף להסתייגות.

ועתה לצו מס' 7 שאושר על ידי הוועדה. צו זה דן בהטלת טכס על סוגי מכוונות, בעיקר מכוונות פשריות. לאחר הליברליזציה שבקט האוצר במדיניותו ולאחר סיווג ההיטלים עם הטכס, התהווה טח רווחים שלא התאים למציאות הקיימת. על כן שבקט האוצר להעלות את הטכס, וועדת המשנה את בקשתו. הטחיר הסופי לא ישתנה על ידי כך. הפרש הרווחים לא יהיה עוד בידי היבואנים, אלא ילך לקופת האוצר.

דעה נפרדת לחבר הכנסת לוין.

ועתה לצו מס' 8 הדן בהעלאת טכס על דברי צדף שונים, כלי נגינה ו המטיל טכס על פלסטיק, כדי לא להעדיף ייצרנים באותו סוג שונה של חומר גלם.

דעה נפרדת לחבר הכנסת לוין.

סיעת מק"י מבקשת לישור לעצמה זכות של דעה

נפרדת בסעיפים 6 ו-8.

י. ספיר: אוצר המדינה שלנו החליט לרדוף אחרי רמת המחירים בארץ, ולשנות ספעם לפעם את שעורי הטכס, הבלו ומס הקנייה כדי להדביק את המחירים בשוק. לא יתכן שגם אנו ניהן ידינו לרדיפה זו. בל בהפוך גם אנו לספקולנטים.

היו"ר י. גורי: אילו נמצאה דרך לרסן את רווחי היבואנים ברור שהיה זה עדיף, אולם היות ודרך כזאת לא נמצאה, מוטב שרווחים אלה יתגלגלו לקופת האוצר טלכיסו מפיקי השערים.

ועתה לבקשתה של סיעת מק"י. כאשר פנתה אלי סיעת מק"י בענין זה אמרתי כי אביא את הדבר לידיעת הוועדה. מתעוררת השאלה: אם הנוהג הקיים לגבי הסתייגויות חל גם על דעה נפרדת, וטיעה שאינה משתמפת בשיבות הוועדה רשאית להציע הצעותיה. סריטורית אין הבדל ואין לשלול זכות זו מטיעה שאינה יושבת בוועדה, ואני מציע לוועדה להיענות לבקשתה של סיעת מק"י, טבלי לעשות ליברליזציה לגבי דעה נפרדת.

ט. חזני: גם אני איני רואה ניטוק להתנגד לבקשתה של סיעת מק"י.

היו"ר י. גורי: אני מבין שאפשר לסכם: וועדת המשנה הביאה לידיעתה של סליאת הוועדה את החלטתה בענין צווי טכס ובלו, והדבר שאושר. דעות נפרדות לחברי הכנסת סוזאייב ולוין.

ז. סוזאייב: אני רוצה להעלות שאלה כללית: בידינו אפשרות ההחלטה אם להטיל טכס אם לא, אולם בידי המשרדים האפשרות להטיל היטלים באופן ארביטררי. בינתיים הקהל סתרגל, וכעבור סחצית השנה באים לוועדת הכספים ואומרים: אין אנו רוצים להעלות את המחירים, אלא לאחד את הטכס עם ההיטל, להחליף את ההיטל בטכס, וטפילא הופך הדבר לתהליך של קבע. דומני, כי הגיעה היעה להפסיק פרוצדורה פגומה זו.

ט. חזני: כיו"ר וועדת המשנה אני יכול לומר, שהענין לא רק ראוי לדיון, אלא שאחת מהטלצותיה של הוועדה היא: לא להרבות בהיטלים. אם סתברר שיש צורך בספיגת רווחים, הרי לא בדרך של היטל, אלא בדרך של טכס. יש לצמצם עד כמה שאפשר דרך זו של היטלים שאין עליה בקרת.

היו"ר י. גורי: כזה נסיים היום. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.30